

Helsinki 22.9.2010

Tiedotusvälineille
JULKAISUVAPAA 23.9.2010

Hallitus arvioi heikosti lakien vaikutuksia kansalaisiin

Hallituksen esityksissä arvioidaan vain harvoin vaikutuksia kansalaisiin. Viime vuonna alle puolessa hallituksen eduskunnalle antamista lakiesityksistä arvioitiin kansalaisvaikutuksia. Osuus on alhainen, sillä omien ohjeidensa mukaan hallituksen tulisi aina antaa eduskunnalle päätöksentekoa varten olennaiset tiedot suunniteltujen lakien vaikutuksista. Tavoite on mainittu myös nykyisessä hallitusohjelmassa.

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos selvitti lainvalmistelun laatua tuoreessa tutkimuksessaan. Kansalaisvaikutuksiin luettiin esimerkiksi vaikutukset kotitalouksien tuloihin, työelämään, kansanterveyteen, perusoikeuksiin ja yhdenvertaisuuteen. Vain viidessä prosentissa kaikista lakiesityksistä arvioitiin vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon. Osuus on selvästi alhaisempi kuin sukupuolivaikutusten todellinen esiintyminen.

Vaikutuksia julkiseen talouteen ja yrityksiin arvioitiin huomattavasti useammin. Niidenkin arvioinneista löytyi kuitenkin parantamisen varaa. Hallituksen mukaan yritysvaikutuksia ei ollut esimerkiksi tupakkaveron korotuksella, vuokra-asuntojen rakentamistuilla tai biopolttoaineiden jakelun ehdoilla. Vain kymmenesosa yritysvaikutusten arvioinneista sisälsi vähintään yhden määrällisen lukuarvon.

Pidemmillä aikavälillä suuntaus on ollut kuitenkin myönteinen. Viimeisten viidentoista vuoden aikana toteutetut seurantatutkimukset osoittavat kiistatta hallituksen lisännen vaikutusarvioiden määrää. Tästä riippumatta ei ole mitenkään itsestään selvää, että tuloksena olisi laadultaan parempaa lainsäädäntöä. Siihen tarvitaan myös muun muassa aitoa ja vakavaa paneutumista ehdotusten vaikutusarviointiin, lisää sidosryhmien osallistumista ja avointa kansalaiskeskustelua lakihankkeista.

Tutkimuksesta selvisi myös, että hallituksen esityksistä on tullut yhä laajempia. Kun vuonna 1980 niiden keskipituus oli 4 sivua, niin vuonna 2009 hallituksen esitykset olivat keskimäärin 22 sivua pitkiä. Laajentuminen heijastaa lakien määrän kasvua. Tutkijat pitävät tätä ongelmallisena, sillä seurauksena on entistä monimutkaisempi ja vaikeammin ymmärrettävä lainsäädäntö. Mitä enemmän uusia lakeja säädetään, sitä vähemmän jää valmisteluresursseja käytettäväksi yhtä esitystä kohden, ja sitä vaikeampaa on noudattaa hyvän lainvalmistelun kriteereitä.

Tiedustelut:

Tutkija Auri Pakarinen: +358-40-7163286 auri.pakarinen@om.fi
Tutkimusjohtaja Jyrki Tala: +358-50-3823705 jyrki.tala@om.fi

Julkaisun tiedot: Auri Pakarinen & Jyrki Tala & Laura Hämynen: Vaikutusten arviointi vuoden 2009 hallituksen esityksissä. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 104.

Tutkimus on 23.9.2010 alkaen OPTL:n kotisivuilla <http://www.optula.om.fi>

Julkaisun voi tilata Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta puh. 010 366 5355